

Oponentní posudek na diplomovou práci Šárky Ladýřové
„Pravomoci Ústavního soudu ČR a Spolkového ústavního soudu SRN (srovnání)“

Diplomová práce byla sepsána v rozsahu 66 normostran textu, k nimž jsou připojeny seznamy použitých zkratk a použité literatury i abstrakty v anglickém a českém jazyce.

Práce se člení na čtyři části, v nichž diplomantka po úvodu do problematiky popisuje působnost ústavních soudů ČR a SRN a provádí jejich srovnání. Podrobněji se věnuje abstraktní a konkrétní kontrole ústavnosti právních předpisů, řízení o ústavních stížnostech kompetenčním sporům. V práci přitom čerpá jak z české, tak z německé odborné literatury, na níž uvádí odkazy v poznámkách pod čarou.

V předmluvě diplomantka vytyčuje tezi: *„Vzhledem k tomu, že ústavní soudnictví jak ve Spolkové republice Německo, tak v České republice vychází z modelu koncentrovaného a specializovaného ústavního soudnictví a že český zákonodárce se v řadě případů inspiroval právě německou právní úpravou, nelze předpokládat výraznější rozdíly mezi oběma právními úpravami“* (str. 1, viz i str. 4). Tezi o inspiraci českých zákonodárných sborů německou právní úpravou však diplomantka ničím konkrétním nedokládá (důvodové zprávy, odborná literatura apod.) a patrně ani doložit nemůže. Pokud jde o abstraktní kontrolu norem, v závěru práce proto logicky autorka dospěla k odlišnému závěru, když uvádí, že *„česká právní úprava vychází z tzv. rakouského modelu“* (str. 60; i str. 13). Podobně pokud jde o řízení o ústavních stížnostech, je koncepce ústavního soudnictví v SRN v řadě zásadních rysů odlišná od té české, což ostatně uznává i diplomantka (str. 61).

Diplomantka svůj výklad doplňuje také o odkazy na některá významná rozhodnutí českého a německého ústavního soudu. Tato rozhodnutí však již zpravidla nepodrobuje kritickému rozboru, ačkoli takřka ve všech těchto případech jde o rozhodnutí, k nimž byla přijata významná či početná odlišná stanoviska menšiny soudců. O existenci takových separátních vot se ve své práci autorka dokonce ani nezmiňuje. Je to poněkud ke škodě věci. Pokud by tak totiž diplomantka učinila, ukázalo by se, že mnohdy ani základní instituty ústavní a zákonné úpravy pravomocí ústavních soudů nejsou při aplikaci této úpravy chápány jednotně (viz vota k nálezům pod sp. zn. Pl. ÚS 1/08, Pl. ÚS 27/09 a III. ÚS 449/06 – str. 25, 35, 47). Takový rozbor by byl jistě potřebnější, než citace mluvčí Ústavního soudu nebo hlavního hygienika převzaté z denního tisku (str. 47).

V závěru práce diplomantka opět formuluje určitá tvrzení, jejichž opodstatněnost však z předchozího textu práce nijak nevyplývá. Není např. pravdou, že se vyjma Velké Británie dnes bez ústavního soudnictví *„neobejde žádný evropský stát“* (str. 64).

Diplomantka také nijak nedoložila svou tezi, že *„za některá „nepopulární“ a pro politiky nepříznivá rozhodnutí Ústavního soudu si tak mohou sami politici, kteří s každou maličkostí utíkají k Ústavnímu soudu s cílem napravit porážku utrpěnou na půdě Parlamentu. Politici by si měli uvědomit, že Ústavní soud skutečně není pokračováním Parlamentu, a proto by z něj neměli alibisticky činit odvolací instanci v jejich politických sporech.“* (str. 65). Právě německá konstitucionalistika však dávno sdílí názor, že parlamentní menšina má právo a dokonce i povinnost artikulovat své přesvědčení o protiústavnosti zákona či pochybnosti o způsobu jeho přijetí, a to právě před ústavním soudem: *„Touto cestou, která je často využívána k pokračování politického boje právními prostředky, může opozice vyjádřit své ústavněprávní pochybnosti a uplatnit je v soudním řízení pomocí prostředků právního státu.“*

Není to jen její dobré právo, je to dokonce její povinnost. I jen samotná tato možnost a pouhá hrozba ‚cestou do Karlsruhe‘ přispívají k větší ústavní disciplíně parlamentní většiny již během legislativního procesu a k udržení nadřazenosti ústavy nad celým právním řádem. Takto se posiluje význam Základního zákona v každodenním politickém životě, což je mimořádně důležitou náležitostí demokratického právního státu.“ (Schneider, Hans-Peter; Zeh, Wolfgang (eds.): *Parlamentsrecht und Parlamentspraxis in der Bundesrepublik Deutschland*, Berlin 1989, str. 1065). V duchu ústavního principu ochrany menšin je tedy logické, když právo obrátit se na ústavní soud má v ČR i v SRN právě přehlasovaná parlamentní menšina (skupina poslanců), má-li za to, že rozhodnutí většiny je nejen nesprávné (otázka politická), nýbrž i protiústavní (otázka právní). Nezbytnost ochrany práv parlamentní menšiny (opozice) jako součásti demokratického legislativního procesu ostatně vícekrát konstatoval i Ústavní soud ČR. Nález ze dne 14. 3. 2011 sp. zn. Pl. ÚS 55/10, v němž výslovně konstatuje existenci práva opozice domáhat se ústavního přezkumu většinou přijatých rozhodnutí (zákonů) a práva chránícího parlamentní opozici i její jednotlivé členy před zvůlí ze strany většiny, jen navazuje na trend, který Ústavní soud nastoupil již v jeho předchozích nálezech, na něž ostatně poukazuje sama diplomantka.

Nelze tedy souhlasit s vnitřně rozporným, nesrozumitelným a současně i nepravdivým tvrzením, jež sdílí diplomantka, že *„specifické postavení Ústavního soudu jako instituce ztělesňující právní, politické a další dimenze, by nemělo být zneužíváno vnějšími aktéry ve prospěch politiky na úkor ostatních faktorů, jak se to u nás často děje“* (str. 65).

Diplomantka se ve své práci podrobněji zabývá rozdíly mezi právními účinky rozhodnutí ústavních soudů ČR a SRN vydaných při abstraktní kontrole ústavnosti (str. 16 a násl.). Pro účely ústní obhajoby proto navrhuji, aby se diplomantka vyjádřila k názoru obsaženému v bodě 107 odůvodnění nálezu Ústavního soudu ČR ze dne 14. 3. 2011 sp. zn. Pl. ÚS 55/10 podle něhož *„pokud nebude do okamžiku nabytí účinnosti derogačního výroku tohoto nálezu přijata nová úprava, obživne dnem 1. ledna 2012 úprava obsažená v právním řádu přede dnem účinnosti zákona č. 347/2010 Sb., zrušeného tímto nálezem“*.

Závěr: Předložená diplomová práce splňuje po formální stránce všechny požadavky kladené na práce tohoto druhu. Po stránce obsahové prokazuje diplomantčinu schopnost samostatně pracovat s právními předpisy, rozhodnutími soudů a s tuzemskou a zahraniční odbornou literaturou. Diplomovou práci Šárky Ladýřové proto **d o p o r u č u j i k ústní obhajobě**.

V Praze dne 17. března 2011

JUDr. Radovan Suchánek, Ph.D.